

Βρυξέλλες, 14.9.2016
COM(2016) 592 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**Προώθηση δίκαιης, αποτελεσματικής και ανταγωνιστικής ευρωπαϊκής οικονομίας
βασισμένης στα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας εντός της ψηφιακής ενιαίας
αγοράς**

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η στρατηγική της Επιτροπής για την ψηφιακή ενιαία αγορά (DSM)¹, που εγκρίθηκε τον Μάιο 2015, προσδιόρισε το ψηφιακό περιεχόμενο ως μία από τις βασικές κινητήριες δυνάμεις για την ανάπτυξη της ψηφιακής οικονομίας. Υπογράμμισε την ανάγκη για δράση που θα οδηγεί στην ευρύτερη διαδικτυακή πρόσβαση σε περιεχόμενο για τους χρήστες, μεταξύ άλλων στο οπτικοακουστικό περιεχόμενο, τη μουσική, τα βιβλία και άλλους τομείς, και στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος όσον αφορά την αγορά και το κανονιστικό πλαίσιο που θα εξακολουθεί να είναι ευνοϊκό για τη δημιουργικότητα, τη βιώσιμη χρηματοδότησή της και την πολιτιστική πολυμορφία.

Ο στοχοθετημένος εκσυγχρονισμός των κανόνων της ΕΕ περί πνευματικής ιδιοκτησίας, ως βασικό στοιχείο για την επιδίωξη των στόχων της ψηφιακής ενιαίας αγοράς, τέθηκε με την ανακοίνωση της Επιτροπής «Προς ένα σύγχρονο, πιο ευρωπαϊκό πλαίσιο για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας»² του Δεκεμβρίου 2015. Στην ανακοίνωση περιγράφονται στοχοθετημένες δράσεις και ένα μακροπρόθεσμο όραμα, που αντικατοπτρίζει την ανάγκη να προωθηθεί η ενιαία αγορά στον εν λόγω τομέα, να επικαιροποιηθούν οι κανόνες σύμφωνα με την ψηφιακή πραγματικότητα, να διασφαλιστεί ότι οι ευρωπαϊκές κλάδοι δημιουργίας θα διατηρήσουν την ανταγωνιστικότητά τους και να διατηρηθεί ικανοποιητική ισορροπία μεταξύ των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και άλλων στόχων δημόσιας πολιτικής, όπως η εκπαίδευση, η έρευνα, η καινοτομία και οι ανάγκες των ατόμων με αναπηρία.

Επιπλέον του προτεινόμενου κανονισμού για τη διασυνοριακή φορητότητα των υπηρεσιών επιγραμμικού περιεχομένου³ του Δεκεμβρίου 2015, στόχος του οποίου είναι να επιτρέψει στους κατοίκους της ΕΕ να ταξιδεύουν εντός αυτής με το ψηφιακό περιεχόμενο που αγόρασαν ή για το οποίο καταβάλλουν συνδρομή στη χώρα κατοικίας τους, η Επιτροπή προτείνει τώρα δέσμη νομοθετικών μέτρων με τρεις στόχους: i) τη διασφάλιση ευρύτερης διαδικτυακής πρόσβασης σε περιεχόμενο στην ΕΕ και την προσέγγιση νέων ακροατηρίων, ii) την προσαρμογή ορισμένων εξαιρέσεων στο ψηφιακό και διασυνοριακό περιβάλλον, και iii) την προώθηση μιας εύρυθμης και δίκαιης αγοράς δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Επιπλέον, η Επιτροπή επεξεργάζεται επίσης μέτρα για αποτελεσματικό και ισορροπημένο σύστημα επιβολής. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την καταπολέμηση των εμπορικής κλίμακας παραβιάσεων των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Όπως υπογραμμίστηκε στην ανακοίνωση του Δεκεμβρίου, οι κανόνες της ΕΕ για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας δεν μπορεί να διαχωριστούν από το ευρύτερο σύνολο πολιτικών, συμπεριλαμβανομένου ιδίως του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη»⁴, που συμβάλλουν στην πλούσια πολιτιστική παραγωγή της Ευρώπης και επηρεάζουν το περιβάλλον για τους κλάδους του πολιτισμού και της δημιουργίας, για την καινοτομία και για την πολιτιστική πολυμορφία.

Στην ΕΕ υπάρχουν, μεταξύ άλλων, ορισμένοι από τους μεγαλύτερους εκδοτικούς οίκους, μια δυναμική μουσική βιομηχανία και ένας κινηματογραφικός κλάδος που λαμβάνει επαίνους σε παγκόσμιο επίπεδο. Κατά συνέπεια, η ΕΕ αποτελεί παγκόσμια βιομηχανική και πολιτιστική ηγετική δύναμη. Ορισμένοι από τους οικονομικούς κλάδους του πολιτισμού και της δημιουργίας της ΕΕ, ωστόσο, αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες προκλήσεις

¹ Ανακοίνωση της Επιτροπής «Στρατηγική για την ψηφιακή ενιαία αγορά της Ευρώπης», 6 Μαΐου 2015. COM(2015) 192 final.

² COM(2015) 626 final.

³ COM(2015) 627 final.

⁴ Ο προϋπολογισμός του προγράμματος για το 2014-2020 ανέρχεται σε 1,46 δισ. EUR. Το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» περιλαμβάνει ένα υποπρόγραμμα για τον πολιτισμό (Culture) και ένα άλλο για τα ΜΜΕ (MEDIA), επιπλέον της διατομεακής συνιστώσας.

όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα, την επιχειρηματικότητα και τη χρηματοδότηση. Οι ευρωπαϊκές κινηματογραφικές παραγωγές, για παράδειγμα, θα μπορούσαν να επωφεληθούν από νέα ακροατήρια εντός και εκτός της ΕΕ. Αυτό αναμένεται ότι θα έχει θετικό αντίκτυπο στην ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών μοντέλων και νέων πηγών εσόδων, εάν αντιμετωπιστούν τα κύρια ζητήματα που σχετίζονται με την κλίμακα, τη διαθεσιμότητα και την προβολή των παραγωγών.

Εκτός από την προώθηση της πολιτιστικής και γλωσσικής πολυμορφίας, την υποστήριξη της επαγγελματοποίησης των τομέων του πολιτισμού και της δημιουργίας και την παροχή ευρύτερης πρόσβασης σε πολιτιστικό και δημιουργικό περιεχόμενο, το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» αποσκοπεί στην αντιμετώπιση ορισμένων από αυτά τα ζητήματα ανταγωνιστικότητας, μεταξύ άλλων όσον αφορά την πρόσβαση σε χρηματοδότηση μέσω ενός νέου μηχανισμού εγγύησης που εφαρμόζεται ήδη, με προϋπολογισμό 121 εκατ. EUR⁵.

Μέσω ενός συνδυασμού νομοθετικών και μη νομοθετικών μέτρων, η Επιτροπή προτείνει ένα φιλόδοξο πρόγραμμα δράσης που έχει ως σκοπό να βοηθήσει τις ευρωπαϊκές κλάδους έργων καλυπτόμενων από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας να αναπτυχθούν στην ενιαία αγορά και τους Ευρωπαίους δημιουργούς να προσεγγίσουν νέα ακροατήρια ενώ, συγχρόνως, θα καθιστά τα ευρωπαϊκά έργα ευρέως προσβάσιμα στους Ευρωπαίους πολίτες, μεταξύ άλλων και σε διασυνοριακό επίπεδο. Στην παρούσα ανακοίνωση εκτίθενται οι τελευταίες εξελίξεις και η πορεία των εργασιών μετά την ανακοίνωση του Δεκεμβρίου.

2. Μέτρα για την εξασφάλιση ευρύτερης πρόσβασης στο περιεχόμενο σε ολόκληρη την ΕΕ

Με την ανακοίνωση του Δεκεμβρίου, η Επιτροπή ανακοίνωσε μια σταδιακή προσέγγιση για την άρση των εμποδίων στη διασυνοριακή πρόσβαση στο περιεχόμενο και στην ευρύτερη κυκλοφορία των έργων σε ολόκληρη την ΕΕ, ιδίως υπό το φως της ολοένα και πιο ευρύτερης διάδοσης της σύνδεσης στο διαδίκτυο και των ψηφιακών τεχνολογιών. Ο στόχος είναι να αυξηθεί η διαθεσιμότητα των έργων για τους πολίτες σε ολόκληρη την Ευρώπη, να υπάρξουν νέοι δίαυλοι διανομής για τους δημιουργούς, να προωθηθεί ο πολιτισμός όλων των κρατών μελών και να προβληθεί η κοινή πολιτιστική κληρονομιά της ΕΕ.

Η ανακοίνωση του Δεκεμβρίου καθόρισε στοχευμένες δράσεις για τη διευκόλυνση της επιγραμμικής διασυνοριακής διανομής τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών προγραμμάτων, την αδειοδότηση των ευρωπαϊκών οπτικοακουστικών έργων σε πλατφόρμες βίντεο κατά παραγγελία (VOD) και την ψηφιοποίηση και την ευρύτερη διάδοση των μη διαθέσιμων στο εμπόριο έργων. Όπως έχει επίσης ανακοινωθεί στην ανακοίνωση του Δεκεμβρίου, μια σειρά μέτρων που ελήφθησαν στο πλαίσιο του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη» — MEDIA,⁶ που υποστήριξαν την ανάπτυξη, προώθηση και διανομή ευρωπαϊκών έργων επί 25 έτη, προσανατολίζονται επίσης προς τον στόχο μιας ευρύτερης πρόσβασης σε ευρωπαϊκές ταινίες σε ολόκληρη την ΕΕ, μέσω εμπορικών οδών αλλά και σε μη εμπορικό περιβάλλον. Τα εν λόγω μέτρα παρουσιάζονται στη συνέχεια, μαζί με τη νέα προτεινόμενη νομοθεσία περί πνευματικής ιδιοκτησίας.

⁵ Η Επιτροπή εξετάζει επίσης άλλες πηγές χρηματοδότησης για τον κλάδο, συμπεριλαμβανομένων της χρηματοδότησης με συμμετοχή στο κεφάλαιο και της πληθοχρηματοδότησης.

⁶ Ένα υποπρόγραμμα του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη».

Πρώτον, η πρόταση κανονισμού⁷ αποσκοπεί στη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για νέους επιγραμμικούς τρόπους διασυννοριακής διανομής τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών προγραμμάτων, συγκρίσιμους με τους ισχύοντες για τις πιο παραδοσιακές μεταδόσεις μέσω δορυφόρου, καθώς και την αναμετάδοση μέσω καλωδίου. Οι νέοι κανόνες, που θα εμπνέονται από τους προβλεπόμενους στην οδηγία για τη δορυφορική και καλωδιακή μετάδοση,⁸ θα καταστήσουν απλούστερη και ταχύτερη την εκκαθάριση των δικαιωμάτων που απαιτούνται για ορισμένες επιγραμμικές υπηρεσίες που παρέχονται από ραδιοτηλεοπτικούς φορείς (εκπομπές που μεταδίδονται από τους ραδιοτηλεοπτικούς φορείς στο διαδίκτυο ταυτόχρονα με την συνήθη μετάδοσή τους και υπηρεσίες ετεροχρονισμένης προβολής), και για τις υπηρεσίες αναμετάδοσης με μέσα όπως η IPTV (τηλεόραση ή ραδιόφωνο μέσω δικτύων που βασίζονται στο πρωτόκολλο διαδικτύου κλειστού κυκλώματος). Οι εν λόγω κανόνες αποσκοπούν να διευκολύνουν την εξέλιξη της αγοράς και την ευρύτερη διάδοση των ευρωπαϊκών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών παραγωγών, που αποτελούν σημαντική πηγή ενημέρωσης και ψυχαγωγίας για τους Ευρωπαίους. Αυτό, με τη σειρά του, θα αυξήσει τις δυνατότητες επιλογής των καταναλωτών και την πολιτιστική πολυμορφία.

Παράλληλα, η πρόταση οδηγίας για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στην ψηφιακή ενιαία αγορά⁹ εισάγει ένα νέο μηχανισμό διαπραγματεύσεων που θα διευκολύνει τη σύναψη συμφωνιών αδειοδότησης ώστε τα οπτικοακουστικά έργα να είναι διαθέσιμα σε πλατφόρμες VOD. Εντάσσεται σε μια ευρύτερη προσπάθεια σε επίπεδο πολιτικής για την αντιμετώπιση των πολλαπλών παραγόντων που ευθύνονται για την περιορισμένη διαθεσιμότητα των ευρωπαϊκών οπτικοακουστικών έργων, ιδίως ταινιών, σε ολόκληρη την ΕΕ¹⁰. Καθώς οι ευρωπαϊκές ταινίες συνήθως παράγονται από μικρές εταιρείες παραγωγής, η επιγραμμική διανομή τους στο σύνολο της ΕΕ είναι σαφώς πιο περιορισμένη σε σύγκριση με αυτή των αμερικανικών ταινιών¹¹. Σε περιοχές στις οποίες δεν έχουν υπογραφεί συμφωνίες με τους τοπικούς διανομείς, οι Ευρωπαίοι πολίτες δεν έχουν καμία δυνατότητα νόμιμης πρόσβασης σε αυτές τις ταινίες. Θέματα αδειοδότησης και συναφείς νομικές και συμβατικές δυσχέρειες για την εκμετάλλευση ευρωπαϊκών οπτικοακουστικών έργων σε υπηρεσίες βίντεο κατά παραγγελία (VOD) θα εξεταστούν επίσης εντός δομημένου διαλόγου μεταξύ των ενδιαφερομένων. Το ζήτημα αυτό θα προωθηθεί από την Επιτροπή και θα συγκεντρώνει τακτικά φορείς του κλάδου σε ολόκληρη την αλυσίδα αξίας (παραγωγοί, δημιουργοί, αντιπρόσωποι πωλήσεων, διανομείς, ραδιοτηλεοπτικοί φορείς, φορείς συγκέντρωσης, πλατφόρμες VOD). Ο διάλογος θα αποσκοπεί στον εξορθολογισμό των διαδικασιών χορήγησης αδειών εκμετάλλευσης και στη διευκόλυνση των συμφωνιών σε επίπεδο κλάδου που οδηγούν σε

⁷ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τον καθορισμό κανόνων σχετικά με την άσκηση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων που ισχύουν για ορισμένες επιγραμμικές μεταδόσεις ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών και αναμεταδόσεις τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών προγραμμάτων, COM(2016) 594.

⁸ Οδηγία 93/83/ΕΟΚ

⁹ Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στην ψηφιακή ενιαία αγορά, COM(2016) 593.

¹⁰ Κατά μέσο όρο, οι ευρωπαϊκές ταινίες φθάνουν σε μόλις 2,8 κράτη μέλη της ΕΕ σε σύγκριση με 6,8 κράτη μέλη της ΕΕ για τις αμερικανικές ταινίες. Στους κινηματογράφους, το χάσμα μεταξύ των ευρωπαϊκών ταινιών (2,6) και των ταινιών των ΗΠΑ (9,7) είναι ακόμη μεγαλύτερο (Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο του Οπτικοακουστικού Τομέα: «Με ποιον τρόπο διανέμονται οι ταινίες στις υπηρεσίες VOD και στους κινηματογράφους στην Ευρωπαϊκή Ένωση;», Μάιος 2016).

¹¹ Το 47 % των ταινιών της ΕΕ που προβλήθηκαν σε κινηματογράφους της ΕΕ μεταξύ 2005 και 2014 διατίθενται τουλάχιστον σε μία υπηρεσία VOD (5 046 ταινίες από 10 828), ενώ το 87 % των ταινιών των ΗΠΑ που προβλήθηκαν κατά την ίδια περίοδο σε κινηματογράφους της ΕΕ είναι διαθέσιμες τουλάχιστον σε μία υπηρεσία VOD (2 404 ταινίες από 2 748) (Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο του Οπτικοακουστικού Τομέα: «Με ποιον τρόπο διανέμονται οι ταινίες στις υπηρεσίες VOD και στους κινηματογράφους στην Ευρωπαϊκή Ένωση;», Μάιος 2016).

διαρκέστερη εκμετάλλευση και ευρύτερη διαθεσιμότητα των ευρωπαϊκών έργων. Η Επιτροπή θα υποβάλει έκθεση σχετικά με τα αποτελέσματα του διαλόγου έως τα τέλη του 2018.

Η Επιτροπή ενθαρρύνει επίσης την ανάπτυξη πρακτικών εργαλείων που θα καταστήσουν τη χορήγηση άδειας για την εκμετάλλευση των οπτικοακουστικών έργων σε πολλαπλές περιοχές σε ολόκληρη την ΕΕ ευκολότερη και αποδοτικότερη. Σε αυτά περιλαμβάνονται η ανάπτυξη κόμβων αδειοδότησης, δηλ. επιγραμμικών εργαλείων που επιτρέπουν την ψηφιακή διανομή των ευρωπαϊκών έργων ακόμη και στις χώρες στις οποίες δεν έχουν προβληθεί στους κινηματογράφους στις οποίες δεν υπάρχει εθνικός διανομέας, και η δημιουργία επιμελημένων καταλόγων οπτικοακουστικών έργων διαφόρων παραγωγών, έτοιμων να προσφερθούν σε παρόχους υπηρεσιών VOD. Περαιτέρω προβλήματα ανακύπτουν από το γεγονός ότι δεν υφίσταται καθολικό σύστημα ταυτοποίησης στον οπτικοακουστικό τομέα. Αντίθετα, συνυπάρχουν στην αγορά δύο συστήματα τυποποιημένων αναγνωριστικών κωδικών¹² και ο τομέας αυτός εξακολουθεί να διστάζει να τα χρησιμοποιήσει, επειδή δεν είναι διαλειτουργικά. Αυτό σημαίνει ότι οι δραστηριότητες αδειοδότησης είναι επίπονες και δεν μπορούν εύκολα να αυτοματοποιηθούν. Οι οργανώσεις που είναι υπεύθυνες για τα δύο χωριστά συστήματα αναγνωριστικών κωδικών συνεργάζονται επί του παρόντος με την Επιτροπή για την πλήρη διαλειτουργικότητα των βάσεων δεδομένων τους και των αναγνωριστικών κωδικών τους¹³. Τέλος, η Επιτροπή θα εξετάσει επίσης τρόπους για την παροχή κινήτρων στους κατόχους δικαιωμάτων ώστε τα έργα που λαμβάνουν στήριξη για διανομή μέσω του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη» — MEDIA να είναι διαθέσιμα σε περιοχές όπου δεν έχει υπογραφεί συμφωνία διανομής.

Προβλέπονται επίσης μέτρα για την αντιμετώπιση της έλλειψης προβολής και των γλωσσικών φραγμών που εμποδίζουν τους χρήστες να έχουν πρόσβαση σε ευρωπαϊκά έργα. Ο υποτιτλισμός και η μεταγλώττιση αποτελούν καίριας σημασίας ζητήματα για τη διασυνοριακή διανομή οπτικοακουστικών έργων,¹⁴ και χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» — MEDIA και άλλους δημόσιους πόρους. Μέσω των εν εξελίξει έργων στο πλαίσιο του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη» — MEDIA και ενός επιγραμμικού εργαλείου που θα αποτελεί αποθετήριο δεδομένων και θα καθιστά δυνατή την εύκολη πρόσβαση και επαναχρησιμοποίηση των υφιστάμενων υποτιτλισμών και μεταγλωττίσεων από τους φορείς εκμετάλλευσης στην ΕΕ, το οποίο θα δρομολογηθεί έως τα τέλη του 2016, η Επιτροπή στοχεύει στην αύξηση της αποτελεσματικότητας όσον αφορά τη δημόσια χρηματοδότηση και χρήση του υποτιτλισμού και της μεταγλώττισης. Τα επιγραμμικά εργαλεία αναζήτησης αποτελούν επίσης αποτελεσματικές πύλες εισόδου για τους καταναλωτές που επιθυμούν να βρουν επιγραμμικά νόμιμα προσφερόμενες ταινίες. Το Γραφείο Διανοητικής Ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναπτύσσει ένα εργαλείο αναζήτησης, το οποίο θα μπορεί να λειτουργήσει σε ευρωπαϊκό επίπεδο και μια δέσμη εργαλείων για τη δημιουργία εθνικών εργαλείων αναζήτησης, που θα είναι πλήρως λειτουργικά έως το 2017 και θα παρέχονται στα κράτη μέλη δωρεάν. Η Επιτροπή θα προαγάγει επίσης τη χρήση δεδομένων και αυτοματοποιημένων εργαλείων για παροχή συστάσεων για περιεχόμενο, φροντίζοντας να καλύπτουν ευρύτερα ενδιαφέροντα και προτιμήσεις, με σκοπό την ανάπτυξη και διεύρυνση του ακροατηρίου για τα ευρωπαϊκά έργα. Ευρύτερα, η προώθηση της

¹² ISAN (International Standard Audiovisual Number — Διεθνής Πρότυπος Οπτικοακουστικός Αριθμός) και EIDR (Entertainment Identifier Registry — Αναγνωριστικό μητρώο ψυχαγωγίας).

¹³ Έως το τέλος του 2016, η Επιτροπή θα προτείνει επίσης τη χρήση ενός κοινού προτύπου αναγνωριστικού κωδικού ως προαπαιτούμενο για τη στήριξη μέσω του προγράμματος MEDIA.

¹⁴ Για ορισμένα οπτικοακουστικά έργα, οι παγκόσμιες πλατφόρμες απαιτούν έναν ελάχιστο αριθμό γλωσσικών εκδόσεων.

δυνατότητας ανεύρεσης ευρωπαϊκών ταινιών αποτελεί σημαντική πρόκληση σχετικά με την οποία η Επιτροπή έχει συνεχή διάλογο με την EFADs (European Film Agency Directors Association - Ένωση Ευρωπαϊκών Κέντρων Κινηματογράφου) και την κινηματογραφική βιομηχανία. Δεδομένου του δυναμικού των ταινιών που παράγονται ως συμπαραγωγές να ταξιδεύουν σε ολόκληρη την Ευρώπη και πέραν αυτής¹⁵, η Επιτροπή, σε συνεργασία με την EFADs, θα διερευνήσει το 2017 την ανάπτυξη κοινών στρατηγικών για την προώθηση των ευρωπαϊκών συμπαραγωγών. Όλα αυτά τα μέτρα συμπληρώνουν την προσφάτως εγκριθείσα πρόταση τροποποίησης της οδηγίας για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων¹⁶, η οποία προβλέπει ισχυρότερη απαίτηση για προώθηση των ευρωπαϊκών έργων σε υπηρεσίες βίντεο κατά παραγγελία (VOD), με την εξασφάλιση της παρουσίας και της προβολής τους.

Επιπλέον, η Επιτροπή εξετάζει τρόπους να διερευνήσει εναλλακτικά μοντέλα χρηματοδότησης, παραγωγής και διανομής τα οποία, από το αρχικό στάδιο, θα έχουν ως ορίζοντά τους την ενιαία αγορά και τις παγκόσμιες αγορές. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή θα δώσει ιδιαίτερη έμφαση στον ευρωπαϊκό τομέα κινουμένων σχεδίων. Η αφήγηση είναι ιδιαίτερης σημασίας σε αυτό τον τομέα και τα έργα ευκολότερα περνούν τα σύνορα. Οι παραγωγοί των κινουμένων σχεδίων τείνουν να εργάζονται ταυτόχρονα σε διαφορετικά έργα για την τηλεόραση και τον κινηματογράφο και ενδέχεται επίσης να συνεργάζονται με άλλα εργαστήρια για επιμέρους έργα. Παράλληλα με την τρέχουσα στήριξη από το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» — MEDIA, η Επιτροπή θα δρομολογήσει πριν από το τέλος του τρέχοντος έτους διάλογο με τα σημαντικότερα ευρωπαϊκά στούντιο κινουμένων σχεδίων για να συζητήσει πώς θα έπρεπε να αναπτύξει ο κλάδος δραστηριότητες μεγαλύτερης κλίμακας. Θα πρέπει επίσης να προσδιοριστούν οι ειδικές ανάγκες του τομέα σε ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων, από τη μείωση της διαρροής εγκεφάλων έως την προώθηση της ακόμη καλύτερης διάθεσης στο εξωτερικό των ταινιών κινουμένων σχεδίων και των τηλεοπτικών κινουμένων σχεδίων. Σκοπός αυτού του διαλόγου θα είναι να συμφωνηθεί ένα κοινό σχέδιο δράσης για τον συγκεκριμένο τομέα έως τα μέσα του 2017.

Τέλος, η πρόταση οδηγίας για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στην ψηφιακή ενιαία αγορά¹⁷ προτείνει λύσεις για τη διευκόλυνση της αδειοδότησης των δικαιωμάτων από τα ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως απαιτείται για την ψηφιοποίηση και διάδοση έργων που δεν κυκλοφορούν στο εμπόριο, αλλά έχουν μεγάλη πολιτιστική αξία. Η πρόσβαση στα έργα σε μη εμπορικό περιβάλλον π.χ. εκπαιδευτικά ιδρύματα, δημόσιες βιβλιοθήκες, μη κινηματογραφικές αίθουσες είναι επίσης πολύ σημαντική για την ανάδειξη της πολιτισμικής πολυμορφίας, για εκπαιδευτικούς σκοπούς και για τη συμμετοχή στην κοινωνία. Οι εν λόγω διάλυτοι, σε συνδυασμό με τη βελτίωση του γραμματισμού στα μέσα επικοινωνίας, μπορούν να διαδραματίσουν καίριο ρόλο στην προώθηση και τη δημιουργία αειφόρου ακροατηρίου για τα ευρωπαϊκά έργα. Επιπλέον, η Επιτροπή διερευνά μαζί με την EFADs και την οπτικοακουστική βιομηχανία τη δημιουργία και τη χρηματοδότηση το 2017 ενός καταλόγου ευρωπαϊκών ταινιών για

¹⁵ Σύμφωνα με την πρόσφατη έκθεση του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου του Οπτικοακουστικού Τομέα με τίτλο «Με ποιον τρόπο διανέμονται οι ταινίες στις υπηρεσίες VOD και στους κινηματογράφους στην Ευρωπαϊκή Ένωση;», Μάιος 2016, οι συμπαραγωγές διακινούνται καλύτερα από τις μέσες ευρωπαϊκές ταινίες. Οι ευρωπαϊκές ταινίες είναι διαθέσιμες κατά μέσο όρο σε 2,8 χώρες, ενώ οι ευρωπαϊκές συμπαραγωγές είναι διαθέσιμες σε 3,6 χώρες.

¹⁶ Πρόταση για οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2010/13/ΕΕ για τον συντονισμό ορισμένων νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την παροχή υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων ενόψει των μεταβαλλόμενων συνθηκών της αγοράς, COM(2016) 287 final.

¹⁷ Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στην ψηφιακή ενιαία αγορά, COM(2016) 593.

εκπαιδευτικούς σκοπούς. Αυτό θα ήταν ένα χρήσιμο πρότυπο σχέδιο για την παρουσίαση της ποικιλότητας και της ποιότητας των ευρωπαϊκών ταινιών για το νεανικό κοινό.

3. ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΕΞΑΙΡΕΣΕΩΝ ΣΤΑ ΨΗΦΙΑΚΑ ΚΑΙ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΑ

Οι εξαιρέσεις στο πεδίο των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας επιτρέπουν, για συγκεκριμένους σκοπούς και υπό συγκεκριμένους όρους, τη χρήση προστατευόμενων έργων χωρίς την άδεια των κατόχων των δικαιωμάτων. Ανταποκρίνονται σε στόχους δημόσιας πολιτικής σε επίπεδο ΕΕ και διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στο ευρύτερο πλαίσιο των πνευματικών δικαιωμάτων. Ωστόσο, επί του παρόντος, οι περισσότερες εξαιρέσεις στο δίκαιο της ΕΕ είναι προαιρετικές και δεν έχουν διασυνοριακή ισχύ. Επιπλέον, ορισμένες εξ αυτών πρέπει να αξιολογηθούν εκ νέου υπό το πρίσμα της σημερινής τεχνολογικής πραγματικότητας, με αύξηση του επιπέδου εναρμόνισης όπου χρειάζεται, χωρίς να επηρεάζονται τα συστήματα που λειτουργούν ικανοποιητικά σε εθνικό επίπεδο.

Τα νομοθετικά μέτρα που προτείνονται σήμερα προσαρμόζουν το ενωσιακό πλαίσιο που διέπει τις εξαιρέσεις στις ψηφιακές χρήσεις, σε ορισμένους βασικούς τομείς όπως η εκπαίδευση, η έρευνα και η πρόσβαση στη γνώση, και είναι ιδιαίτερα εστιασμένα στις διασυνοριακές χρήσεις, συμβάλλοντας έτσι στην περαιτέρω εμβάθυνση της ενιαίας αγοράς. Η πρόταση οδηγίας για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στην ψηφιακή ενιαία αγορά¹⁸ προβλέπει νέες υποχρεωτικές εξαιρέσεις στους τομείς της εκπαίδευσης, της έρευνας και της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Μια νέα εξαίρεση για τη χρήση στη διδασκαλία θα παρέχει πλήρη ασφάλεια δικαίου όσον αφορά τη χρήση του προστατευόμενου περιεχομένου σε επιγραμμικές και υποστηριζόμενες από ψηφιακά μέσα διδακτικές δραστηριότητες, μεταξύ άλλων και σε διασυνοριακό επίπεδο. Η εξέλιξη αυτή θα ευνοήσει νέους τρόπους παροχής εκπαίδευσης, ιδίως την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, καθώς και την κινητικότητα των σπουδαστών και του διδακτικού προσωπικού σε ολόκληρη την ΕΕ.

Η πρόταση εισάγει επίσης νέα υποχρεωτική εξαίρεση για την εξόρυξη κειμένων και δεδομένων για σκοπούς επιστημονικής έρευνας. Η εξαίρεση θα επιτρέψει στις ερευνητικές οργανώσεις να κάνουν χρήση των τεχνολογιών εξόρυξης κειμένων και δεδομένων με πλήρη ασφάλεια δικαίου. Η θέσπιση υποχρεωτικής εξαίρεσης στο συγκεκριμένο πεδίο θα αποτρέψει να ακολουθούνται διαφορετικές προσεγγίσεις στα διάφορα κράτη μέλη σε έναν τομέα όπως η έρευνα, στον οποίο η διασυνοριακή συνεργασία σε μεγάλη κλίμακα και η διεπιστημονική συνεργασία είναι όλο και πιο συχνές. Θα στηρίξει την ανάπτυξη της επιστήμης και της καινοτομίας στην ΕΕ.

Η προτεινόμενη οδηγία περιλαμβάνει επίσης νέα υποχρεωτική εξαίρεση για ψηφιακή συντήρηση από τα ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς, που θα λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες περιεχομένου σε ψηφιακή μορφή και τη χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών για τη συντήρηση. Αντικατοπτρίζει τη χρήση της ψηφιοποίησης ως τεχνικής διαφύλαξης, αλλά και την αύξηση του αριθμού των «εξαρχής ψηφιακών» έργων στις συλλογές των ιδρυμάτων πολιτιστικής κληρονομιάς. Η αύξηση των ποσοστών διαφύλαξης θα είναι επωφελής για την επιβίωση της πολιτιστικής κληρονομιάς και θα επιτρέψει στους πολίτες να συμμετάσχουν σε αυτήν επί μεγαλύτερο χρονικό διάστημα.

¹⁸ Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στην ψηφιακή ενιαία αγορά, COM(2016) 593.

Παράλληλα, εγκρίνονται σήμερα δύο νομοθετικές προτάσεις¹⁹ για την εφαρμογή στη νομοθεσία της ΕΕ της Συνθήκης του Μαρακές²⁰, η οποία απαιτεί από τα συμβαλλόμενα μέρη να θεσπίσουν εξαιρέσεις για τη στήριξη ατόμων με προβλήματα ανάγνωσης εντύπων ώστε να έχουν πρόσβαση σε βιβλία και άλλο έντυπο υλικό σε μορφές προσβάσιμες στα άτομα αυτά. Η πρόταση οδηγίας θεσπίζει υποχρεωτική εξαίρεση και διασφαλίζει τη λειτουργία της για τη δημιουργία και την ανταλλαγή των εν λόγω αντιγράφων σε προσβάσιμο μορφότυπο εντός της ενιαίας αγοράς. Η πρόταση κανονισμού θα επιτρέψει τη διασυνοριακή ανταλλαγή των αντιγράφων αυτών μεταξύ της ΕΕ και των τρίτων χωρών που είναι συμβαλλόμενα μέρη της Συνθήκης.

Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να αξιολογεί μια σειρά άλλων ζητημάτων που σχετίζονται με τις εξαιρέσεις, τα οποία προσδιορίστηκαν στην ανακοίνωση του Δεκεμβρίου. Ορισμένα από τα ζητήματα αυτά ενδέχεται να πρέπει να επανεξεταστούν, σε μεταγενέστερο στάδιο, με βάση τα αποτελέσματα των υποθέσεων που εκκρεμούν ενώπιον του Δικαστηρίου της ΕΕ. Σε αυτά περιλαμβάνεται η εξαίρεση που εξουσιοδοτεί τις βιβλιοθήκες και άλλα ιδρύματα να επιτρέπουν στους αναγνώστες να συμβουλευονται ηλεκτρονικά τα έργα για έρευνα και ιδιωτική μελέτη στον χώρο των εν λόγω βιβλιοθηκών και ιδρυμάτων.²¹

Με βάση την ανάλυση των αποτελεσμάτων της δημόσιας διαβούλευσης για την «εξαίρεση του πανοράματος»,²² που επιτρέπει στα άτομα να βγάζουν και να μεταφορτώνουν φωτογραφίες έργων, όπως κτιρίων ή έργων γλυπτικής, τα οποία βρίσκονται μόνιμα σε δημόσιους χώρους, η Επιτροπή επιβεβαιώνει την καταλληλότητα της εξαίρεσης αυτής. Βάσει της νομοθεσίας της ΕΕ, τα κράτη μέλη διαθέτουν ευρεία διακριτική ευχέρεια να καθορίζουν παρόμοιες εξαιρέσεις. Σχεδόν όλα τα κράτη μέλη περιλαμβάνουν μια εξαίρεση του πανοράματος στις εθνικές τους νομοθεσίες. Προσφάτως, τα κράτη μέλη που δεν το είχαν πράξει, εισήγαγαν την εν λόγω εξαίρεση στη νομοθεσία τους ή συζητούν σχέδια μέτρων για το σκοπό αυτό. Η Επιτροπή θα συνεχίσει να παρακολουθεί τις εξελίξεις αυτές και συνιστά θερμά σε όλα τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν την εν λόγω εξαίρεση.

4. Μέτρα για την επίτευξη εύρυθμης λειτουργίας της αγοράς για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας

Τα τελευταία χρόνια, το διαδίκτυο αποτελεί την κύρια αγορά για πρόσβαση και διανομή περιεχομένου που προστατεύεται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Οι επιγραμμικές υπηρεσίες αντιπροσωπεύουν σήμερα σημαντική πηγή εσόδων για έργα και

¹⁹ Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με ορισμένες επιτρεπόμενες χρήσεις έργων και άλλου υλικού που προστατεύονται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικά δικαιώματα προς όφελος των τυφλών, των αμβλυώπων ή ατόμων με άλλα προβλήματα ανάγνωσης εντύπων και για την τροποποίηση της οδηγίας 2001/29/EK για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας, COM(2016) 596, και πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διασυνοριακή ανταλλαγή μεταξύ της Ένωσης και τρίτων χωρών αντιγράφων σε προσβάσιμο μορφότυπο ορισμένων έργων και άλλου υλικού που προστατεύονται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικά δικαιώματα προς όφελος των τυφλών, των αμβλυώπων ή των ατόμων με άλλα προβλήματα ανάγνωσης εντύπων, COM(2016) 595.

²⁰ Συνθήκη του Μαρακές για τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε έντυπα για τυφλούς, άτομα με προβλήματα όρασης και λοιπά άτομα με προβλήματα ανάγνωσης εντύπων, υπογράφηκε εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 30 Απριλίου 2014.

²¹ Υπόθεση C-174/15. Vereniging Openbare Bibliotheken κατά Stichting Leenrecht.

²² Βλ. <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/public-consultation-role-publishers-copyright-value-chain-and-panorama-exception>.

άλλο προστατευόμενο περιεχόμενο και αναμένεται να εξακολουθήσουν να αποκτούν μεγαλύτερη σημασία. Ωστόσο, υπάρχει αυξανόμενη ανησυχία σχετικά με τη δίκαιη κατανομή της αξίας που παράγεται από ορισμένες από τις νέες μορφές επιγραμμικής διανομής περιεχομένου σε ολόκληρη την αλυσίδα αξίας. Οι κάτοχοι δικαιωμάτων αναφέρουν δυσκολίες που αντιμετωπίζουν όταν προσπαθούν να επιτρέψουν τη χρήση του περιεχομένου τους επιγραμμικά και να λάβουν τη δέουσα δίκαιη αμοιβή. Η κατάσταση αυτή θα μπορούσε επίσης να θέσει τους παρόχους υπηρεσιών που συμμετέχουν σε αντίστοιχες μορφές διανομής σε μειονεκτική θέση. Σε σχέση με τα ανωτέρω, αλλά που επηρεάζει επίσης τις μη επιγραμμικές μορφές εκμετάλλευσης, υπάρχει το ζήτημα της δίκαιης αμοιβής των δημιουργών και των ερμηνευτών/εκτελεστών και της διαφοράς στη διαπραγματευτική ισχύ τους όταν παραχωρούν άδεια εκμετάλλευσης ή μεταβιβάζουν τα δικαιώματά τους.

Οι δυσκολίες αυτές υπονομεύουν τον στόχο να παρέχει η ενιαία ψηφιακή αγορά σε όλους ικανοποιητική απόδοση της επένδυσής τους. Τα θέματα αυτά είναι ζωτικής σημασίας για τους τομείς του πολιτισμού και της δημιουργίας, στους οποίους συμπεριλαμβάνονται η εκδοτική δραστηριότητα, η εικόνα, η μουσική και το οπτικοακουστικό περιεχόμενο. Μετά την ανακοίνωση του Δεκεμβρίου, η ανάγκη για την αντιμετώπισή τους επιβεβαιώθηκε στην ανακοίνωση του Μαΐου 2016 σχετικά με τις επιγραμμικές πλατφόρμες.²³

Η πρόταση οδηγίας για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στην ψηφιακή ενιαία αγορά²⁴ θα δώσει στις επιχειρήσεις του Τύπου ασφάλεια δικαίου και θα τους θέσει σε καλύτερη διαπραγματευτική θέση στο πλαίσιο των συμβατικών τους σχέσεων με τις επιγραμμικές υπηρεσίες που χρησιμοποιούν το περιεχόμενό τους και επιτρέπουν την πρόσβαση σε αυτό. Θα το επιτύχει με την παροχή νέου συγγενικού δικαιώματος το οποίο αναγνωρίζει τον καίριο ρόλο που διαδραματίζουν οι εκδότες Τύπου όσον αφορά τις επενδύσεις και τη συνολική συμβολή τους στη δημιουργία ποιοτικού δημοσιογραφικού περιεχομένου, και θα τους προσφέρει την προστασία που χρειάζονται για την αποτελεσματική εκμετάλλευση των εκδόσεών τους στο ψηφιακό περιβάλλον. Η πρόταση θα προβλέπει επίσης τη δυνατότητα για τα κράτη μέλη να διαθέτουν συστήματα στα οποία οι εκδότες (συμπεριλαμβανομένων των εκδοτών βιβλίων και επιστημονικών έργων) μπορούν να έχουν μερίδιο στους μηχανισμούς αντιστάθμισης, όπως αυτοί που προβλέπονται για την ιδιωτική αντιγραφή και τη φωτοαναπαραγωγή.

Η πρόταση θα ενισχύσει επίσης τη θέση των κατόχων των δικαιωμάτων να διαπραγματεύονται και να αμείβονται για την επιγραμμική εκμετάλλευση του περιεχομένου τους από επιγραμμικές υπηρεσίες οι οποίες αποθηκεύουν και δίνουν πρόσβαση σε περιεχόμενο που αναρτούν οι χρήστες τους. Δεδομένου του ρόλου που διαδραματίζουν οι υπηρεσίες αυτές στην κοινοποίηση προστατευόμενου περιεχομένου, η πρόταση θα ζητεί από τους παρόχους υπηρεσιών που αποθηκεύουν και προσφέρουν πρόσβαση σε μεγάλες ποσότητες έργων να λαμβάνουν, σε συνεργασία με τους κατόχους των δικαιωμάτων, κατάλληλα και αναλογικά μέτρα, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που βασίζονται στη τεχνολογία αναγνώρισης περιεχομένου, ώστε να διασφαλίζεται η ομαλή λειτουργία των συμφωνιών με τους κατόχους των δικαιωμάτων. Στο πεδίο αυτό, η ενεργός συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών θα είναι επίσης σημαντική. Οι καταναλωτές θα εξακολουθήσουν να έχουν τη δυνατότητα τόσο να αναρτούν το

²³ Ανακοίνωση «Επιγραμμικές πλατφόρμες και ψηφιακή ενιαία αγορά - Ευκαιρίες και προκλήσεις για την Ευρώπη», COM(2016) 288 final.

²⁴ Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στην ψηφιακή ενιαία αγορά, COM(2016) 593.

περιεχόμενό τους όσο και να έχουν στη διάθεσή τους ευρεία προσφορά περιεχομένου, σε πιο δίκαιο και νομικά ασφαλές περιβάλλον.

Τέλος, οι δημιουργοί και οι ερμηνευτές/εκτελεστές θα επωφεληθούν από την αυξημένη διαφάνεια σχετικά με την εκμετάλλευση των έργων και ερμηνειών τους και από τη βελτιωμένη ικανότητα να λαμβάνουν την κατάλληλη αμοιβή. Η εξέλιξη αυτή αναμένεται να οδηγήσει σε καλύτερη λειτουργία του πλαισίου για όλους τους παράγοντες μέσω της νομικής σαφήνειας για την αγορά των δικαιωμάτων και την αύξηση της εμπιστοσύνης για τους δημιουργούς και τους ερμηνευτές/εκτελεστές, μεταξύ άλλων και στο επιγραμμικό περιβάλλον. Η αποτελεσματική εφαρμογή των μέτρων αυτών θα απαιτήσει από τα κράτη μέλη την οργάνωση ειδικών ανά τομέα συζητήσεων για να προσδιοριστούν στην πράξη οι κατάλληλες υποχρεώσεις διαφάνειας ανά είδος περιεχομένου και κλάδο. Η Επιτροπή θα παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς την εργασία αυτή σε επίπεδο κρατών μελών, προκειμένου να διασφαλίζεται η αποδοτικότητα και η συνεκτικότητα των αποτελεσμάτων. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει επίσης να συνεργάζεται με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη από τους τομείς του πολιτισμού και της δημιουργίας, μέσω γενικών ή τομεακών διαλόγων, για να συζητήσει τις εξελίξεις γύρω από το θέμα αυτό και την ανάγκη για περαιτέρω δράση.

Συνολικά, τα μέτρα αυτά θα συμβάλουν σε μια αγορά για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας που λειτουργεί αποτελεσματικά για όλα τα μέρη, δίνει τα σωστά κίνητρα για επενδύσεις σε δημιουργικό περιεχόμενο και διάδοσή του σε επιγραμμικό περιβάλλον και υποστηρίζει τη σημασία ενός ανεξάρτητου και ποικίλου Τύπου στην ΕΕ.

5. Μέτρα για τη δημιουργία αποτελεσματικού και ισορροπημένου συστήματος επιβολής

Οι παραβιάσεις των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας σε εμπορική κλίμακα, με τους παραβάτες να παρασιτούν στο έργο και τις επενδύσεις άλλων, αποτελούν πλέον σοβαρή απειλή για τους Ευρωπαίους δημιουργούς, καθώς τους εμποδίζουν να αποκομίσουν νόμιμο κέρδος από τη δημιουργία τους και, ως εκ τούτου, τελικώς αποθαρρύνουν τη δημιουργικότητα και την καινοτομία. Χωρίς ένα αποτελεσματικό και ισορροπημένο σύστημα επιβολής, τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα άλλα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας (ΔΔΙ) είναι ανεπαρκώς προστατευμένα και αναστέλλονται οι επενδύσεις στη δημιουργικότητα και την καινοτομία. Έπειτα από τη σχετική εξαγγελία στην ανακοίνωση του Δεκεμβρίου, η Επιτροπή διενεργεί αξιολόγηση της συνολικής λειτουργίας του ισχύοντος νομικού πλαισίου για την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, στο πλαίσιο μιας ευρύτερης πρωτοβουλίας με στόχο την ενίσχυση της προστασίας όλων των ΔΔΙ και με επίκεντρο τις παραβιάσεις εμπορικής κλίμακας.

Οι συνεισφορές σε μια δημόσια διαβούλευση για την αξιολόγηση και τον εκσυγχρονισμό του νομικού πλαισίου για την επιβολή των ΔΔΙ,²⁵ που δρομολογήθηκε για την υποστήριξη της αξιολόγησης, επιβεβαίωσαν ότι η παραβίαση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, αποτελεί μείζον πρόβλημα. Πάνω από τα τρία τέταρτα των ερωτηθέντων κατόχων δικαιωμάτων και των δημοσίων αρχών παρατήρησαν ότι οι παραβιάσεις των ΔΔΙ έχουν αυξηθεί κατά τα τελευταία 10 έτη. Ενώ η πλειοψηφία των ερωτηθέντων εκτιμά ότι οι υφιστάμενοι κανόνες βοήθησαν αποτελεσματικά στην προστασία της ΔΙ και την πρόληψη των παραβιάσεων της ΔΙ, πολλοί κάτοχοι δικαιωμάτων και ιδίως ενδιαμέσοι φορείς θεωρούν ότι τα μέτρα και τα μέσα ένδικης προστασίας που προβλέπει

²⁵

Βλ. <http://ec.europa.eu/growth/industry/intellectual-property/enforcement/>.

η οδηγία για την επιβολή των ΔΙ²⁶ δεν εφαρμόζονται κατά τρόπο ομοιογενή σε όλα τα κράτη μέλη. Το γεγονός αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει σε διαφορετικά επίπεδα προστασίας στα κράτη μέλη και υποδηλώνει ότι η οδηγία για την επιβολή των ΔΔΙ δεν εξάλειψε πλήρως τις διαφορές σε εθνικό επίπεδο όσον αφορά τα μέσα επιβολής των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Μεγάλος αριθμός ερωτηθέντων επισήμανε επίσης την ανάγκη προσαρμογής ορισμένων από αυτά τα μέτρα, προκειμένου να διασφαλιστεί η ασφάλεια δικαίου και να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητά τους, όπως η έκδοση προσωρινών και ασφαλιστικών μέτρων καθώς και δικαστικών διαταγών κατά ενδιάμεσων φορέων παροχής υπηρεσιών ή ο υπολογισμός της κατάλληλης αποζημίωσης. Η περίπλοκη διαδικασία για τη λήψη προσωρινών και ασφαλιστικών μέτρων και δικαστικών διαταγών για τις ίδιες παραβιάσεις με παρόμοιους αποδέκτες σε περισσότερες από μία δικαιοδοσίες εντός της ΕΕ είναι ένα άλλο ζήτημα που εθίγη ιδιαίτερος από τους κατόχους δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Μετά την αξιολόγηση, η Επιτροπή θα προτείνει τυχόν απαραίτητες τροποποιήσεις στο νομοθετικό πλαίσιο που θα συμβάλουν στη βελτίωση του νομικού πλαισίου για όλες τις παραβιάσεις των ΔΔΙ, συμπεριλαμβανομένων των παραβιάσεων των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, διευκρίνιση σχετικά με το εύρος και την εφαρμογή προσωρινών και ασφαλιστικών μέτρων καθώς και δικαστικών διαταγών, καθώς και των κανόνων για τον υπολογισμό και την κατανομή των αποζημιώσεων. Η Επιτροπή θα διερευνήσει επίσης τις δυνατότητες για τη διευκόλυνση της έκδοσης προσωρινών και ασφαλιστικών μέτρων και δικαστικών διαταγών για τις ίδιες παραβιάσεις με παρόμοιους αποδέκτες σε περισσότερες από μία δικαιοδοσίες εντός της ΕΕ.

Η ταχεία, ωστόσο, ανάπτυξη του ψηφιακού περιβάλλοντος και της τεχνολογίας επίσης επιτάσσει τα μέτρα, τις διαδικασίες και τα μέσα ένδικης προστασίας που προβλέπονται από την οδηγία για την επιβολή των ΔΔΙ να είναι δυνατόν να εφαρμοστούν και εκδοθούν από τα αρμόδια εθνικά δικαστήρια χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για την προστασία των έργων και άλλου προστατευόμενου υλικού. Τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίσουν ότι τα δικαστικά τους συστήματα διαθέτουν το απαραίτητο δυναμικό για να ανταποκρίνονται στην ανάγκη για γρήγορη και αποτελεσματική προστασία των ΔΔΙ, ιδίως στο διαδίκτυο. Η Επιτροπή θα αξιολογήσει περαιτέρω τα κίνητρα για την προώθηση της εξειδίκευσης των εθνικών δικαστών σε θέματα παραβίασης και κύρους των ΔΔΙ, λαμβάνοντας υπόψη τη θετική εμπειρία που έχει αναφερθεί από εκείνα τα κράτη μέλη που ήδη διαθέτουν τους εν λόγω ειδικευμένους δικαστές.

Η ανακοίνωση του Δεκεμβρίου ανέφερε επίσης ότι «η Επιτροπή θα αναλάβει άμεσα δράση για τη συμμετοχή, με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, στη δημιουργία και την εφαρμογή των μηχανισμών παρακολούθησης της διαδρομής του χρήματος («follow the money»), οι οποίοι θα βασίζονται σε αυτορρυθμιστική προσέγγιση»²⁷. Βάσει της θετικής εμπειρίας από το υφιστάμενο και πρόσφατα αναβαθμισμένο μνημόνιο συμφωνίας για τις επιγραμμικές πωλήσεις προϊόντων απομίμησης/παραποίησης²⁸ η Επιτροπή υποστήριξε

²⁶ Οδηγία 2004/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.

²⁷ Ένα σύστημα παραβίασης των ΔΔΙ σε εμπορική κλίμακα θα απαρτίζεται από την πληρωμή για υπηρεσίες με σκοπό την παραγωγή, τη διανομή ή την προώθηση αγαθών και υπηρεσιών που παραβιάζουν τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας καθώς και τη δημιουργία εσόδων από την προώθηση και την πώληση των εν λόγω προϊόντων και υπηρεσιών. Η προσέγγιση της «παρακολούθησης της διαδρομής του χρήματος» περιλαμβάνει διάφορα είδη ενδιάμεσων φορέων παροχής υπηρεσιών στον τομέα της προστασίας των ΔΔΙ με τον σχεδιασμό μέτρων πολιτικής που εντοπίζουν και επιδιώκουν να ανακόψουν τη ροή εσόδων για την παράνομη δραστηριότητα.

²⁸ <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/18023/>

τη σύναψη εθελοντικών συμφωνιών συνεργασίας με συμμετοχή άλλων κατηγοριών ενδιαμέσων φορέων παροχής υπηρεσιών για την προστασία των ΔΔΙ,²⁹ στους οποίους συμπεριλαμβάνονται οι πάροχοι υπηρεσιών επιγραμμικής διαφήμισης, πληρωμής και αποστολής. Η επιγραμμική διαφήμιση αποτελεί σημαντική πηγή εισοδήματος για δικτυακούς τόπους που παραβιάζουν τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Στόχος της πρωτοβουλίας που αφορούσε τη διαφήμιση είναι να αποτρέψει την ανάρτηση διαφημίσεων σε δικτυακούς τόπους που παραβιάζουν τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας σε εμπορική κλίμακα, αποτρέποντας κατ' αυτόν τον τρόπο τη χρηματοδότηση της παραβίασης των ΔΔΙ με έσοδα από διαφημίσεις. Στον βαθμό που οι δικτυακοί τόποι οι οποίοι παραβιάζουν τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας λειτουργούν βάσει του μοντέλου της ανώτερης κατηγορίας ή της συνδρομής για την παροχή ταχύτερης πρόσβασης σε περιεχόμενο έναντι πληρωμής, οι πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών μπορούν να διαδραματίσουν βασικό ρόλο στην εφαρμογή της αρχής «παρακολούθηση της διαδρομής του χρήματος», μέσω της παρακολούθησης των χρηματοοικονομικών συναλλαγών και ενδεχομένως της ανάκλησης της παροχής των υπηρεσιών τους ώστε με τον τρόπο αυτό να καταστούν οι εν λόγω επιχειρήσεις μη επικερδείς. Η Επιτροπή έχει αναλάβει πλήρη δέσμευση να επιτύχει απτά αποτελέσματα σε αυτές τις διαδικασίες, ζωτικής σημασίας για την καταπολέμηση της πειρατείας, και αναμένει ότι το ευρύτερο δυνατό φάσμα ενδιαφερομένων θα συμμετάσχει στις εν λόγω διαδικασίες, με βάση παρόμοιες συμφωνίες που ισχύουν σε εθνικό επίπεδο. Ανάλογα με την πρόοδο των πρωτοβουλιών αυτών, η Επιτροπή θα διερευνήσει επίσης εναλλακτικές λύσεις για την ενίσχυση της συμμετοχής των ενδιαμέσων φορέων παροχής υπηρεσιών στον τομέα της προστασίας των ΔΔΙ, όπως είναι η ευθύνη των ενδιαμέσων φορέων στις περιπτώσεις που ο ενδιαμέσος φορέας έχει επίγνωση του γεγονότος ότι οι υπηρεσίες χρησιμοποιούνται από τρίτο μέρος για την παραβίαση των ΔΔΙ αλλά παραλείπει να ενεργήσει.

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Οι κλάδοι του πολιτισμού και της δημιουργίας είναι σημαντικοί για την Ευρώπη με πολλούς διαφορετικούς τρόπους. Συνιστούν σημαντικό οικονομικό τομέα αλλά αποτελούν επίσης πρωτογενή πηγή μάθησης και ψυχαγωγίας και είναι ζωτικής σημασίας για τη διατήρηση και την προώθηση της πολιτιστικής πολυμορφίας της Ευρώπης. Η ικανότητα των ευρωπαϊκών κλάδων παραγωγής έργων καλυπτόμενων από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας να καινοτομούν στο ψηφιακό περιβάλλον αποτελεί προϋπόθεση για την επιτυχία τους και την ικανότητά τους να ανταγωνίζονται σε παγκόσμιο επίπεδο.

Ένα καλοσχεδιασμένο πλαίσιο για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα μέτρα υποστήριξης είναι συνεπώς απαραίτητο για τους δημιουργούς, τους ερμηνευτές/εκτελεστές και τους τομείς του πολιτισμού και της δημιουργίας, έτσι ώστε να μπορέσουν να προσεγγίσουν μεγαλύτερο ακροατήριο και τελικά να προσφέρουν περισσότερες επιλογές στους πολίτες. Η Επιτροπή θέτει σε εφαρμογή ένα φιλόδοξο πρόγραμμα ικανό τόσο να εκσυγχρονίσει το πλαίσιο πνευματικής ιδιοκτησίας της ΕΕ προς όφελος όλων των ενδιαφερόμενων μερών όσο και να υποστηρίξει τη διαθεσιμότητα και την προβολή του ευρωπαϊκού πολιτιστικού και δημιουργικού περιεχομένου, μεταξύ άλλων και σε διασυνοριακό επίπεδο. Οι νομοθετικές πρωτοβουλίες και τα μέτρα οικονομικής υποστήριξης αλληλοϋποστηρίζονται και αλληλοενισχύονται. Η Επιτροπή

²⁹

Δήλωση της Επιτροπής σχετικά με την διευκόλυνση και την παρακολούθηση των μνημονίων συμφωνίας που επιδιώκουν την αποτροπή των δραστηριοτήτων που παραβιάζουν το δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας σε εμπορική κλίμακα στην εσωτερική αγορά:
<http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/18023/>

θα παρακολουθεί τον αντίκτυπο των εν λόγω μέτρων και τις προσπάθειες που καταβάλλονται από τις επιχειρήσεις του κλάδου να ενσωματώσουν τους ως άνω στόχους στα επιχειρηματικά μοντέλα τους.